

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22.02.2017, sp. zn. 29 Cdo 1104/2016, ECLI:CZ:NS:2017:29.CDO.1104.2016.1

Číslo: 62/2018

Právní věta:

V důsledku podřízení obchodní korporace zákonu o obchodních korporacích postupem podle § 777 odst. 5 tohoto zákona se nadále (od účinnosti této změny zakladatelského právního jednání) neuplatní domněnka zakotvená (pro obchodní korporace vzniklé před 1. lednem 2014) v § 777 odst. 4 uvedeného zákona.

Nedojde-li změnou společenské smlouvy společnosti s ručením omezeným podle § 777 odst. 5 z. o. k. k zásahu do práv a povinností všech společníků, což je nutné posuzovat v každé společnosti individuálně, v závislosti na obsahu společenské smlouvy, není k usnesení valné hromady o změně společenské smlouvy nezbytný souhlas všech společníků podle § 171 odst. 2 in fine z. o. k.

Nedostatek usnášeníschopnosti valné hromady společnosti s ručením omezeným či nedostatečný počet hlasů, odevzdaných pro přijetí usnesení valné hromady, je i v poměrech právní úpravy účinné od 1. ledna 2014 zásadně důvodem neplatnosti usnesení valné hromady, nikoliv vadou, pro kterou se na takové usnesení hledí, jako by nebylo přijato.

S účinností od 1. ledna 2014 rejstříkovému soudu nepřísluší v rejstříkovém řízení posuzovat platnost usnesení valné hromady společnosti s ručením omezeným, a to ani v řízení o povolení zápisu skutečnosti založené usnesením valné hromady do obchodního rejstříku. K vadám, pro které se na usnesení valné hromady hledí, jako by nebylo přijato (srov. zejména § 45 odst. 1 a 2 z. o. k. a § 245 o. z.), však rejstříkový soud přihlédnout musí.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 22.02.2017

Spisová značka: 29 Cdo 1104/2016

Číslo rozhodnutí: 62

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Společenská smlouva, Společnost s ručením omezeným, Valná hromada, Veřejný rejstřík (zápis & výmaz) (o. z.)

Předpisy: § 171 odst. 2 předpisu č. 90/2012Sb.

§ 191 odst. 1 předpisu č. 90/2012Sb.

§ 192 odst. 1 předpisu č. 90/2012Sb.

§ 777 odst. 4, 5 předpisu č. 90/2012Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání navrhovatelky zrušil usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 2. 9. 2015, sp. zn. 14 Cmo 634/2014, a usnesení Městského soudu v Praze ze dne 31. 7. 2014, sp. zn. C 88757-RD2/MSPH, Fj 223963/2014, a věc vrátil Městskému soudu v Praze k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Návrhem ze dne 22. 7. 2014, doručeným Městskému soudu v Praze (dále jen „rejstříkový soud“) dne 24. 7. 2014 (podání číslo F 223963/2014), se navrhovatelka domáhá zápisu údaje o podřízení navrhovatelky zákonu č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) [dále též jen „z. o. k.“], jako celku postupem dle § 777 odst. 5 z. o. k. do obchodního rejstříku.
2. Rejstříkový soud usnesením ze dne 31. 7. 2014, č. j. C 88757-RD2/MSPH, Fj 223963/2014, návrh zamítl, uzavíraje, že ke změně společenské smlouvy podle § 777 odst. 5 z. o. k. je nezbytný souhlas všech společníků podle § 171 odst. 2 z. o. k., neboť se jím zasahuje do práv a povinností všech společníků. Jelikož na valné hromadě nebyl přítomen (a s usnesením o změně společenské smlouvy nevyslovil souhlas) společník J. S. S., nebyly splněny zákonem požadované předpoklady pro přijetí „předmětné změny“ společenské smlouvy.
3. Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 2. 9. 2015, č. j. 14 Cmo 634/2014-RD27, k odvolání navrhovatelky rozhodnutí soudu prvního stupně potvrdil.
4. Odvolací soud poukázal na dopady podřízení se zákonu o obchodních korporacích jako celku podle § 777 odst. 5 z. o. k. do postavení společníků, zdůrazňuje, že v důsledku této změny společenské smlouvy dochází ke změně úpravy práv a povinností společníků a tzv. generální opt-in se „nutně týká práv a povinností všech společníků“.
5. Nebyla-li splněna podmínka souhlasu všech společníků s touto změnou společenské smlouvy, předvídaná ustanovením § 171 odst. 2 z. o. k., nebyly ani „splněny zákonné předpoklady pro platné přijetí (...) usnesení valné hromady podle § 777 odst. 5 z. o. k.“.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

6. Proti usnesení odvolacího soudu podala navrhovatelka dovolání, jehož přípustnost opírá o § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), majíc za to, že napadené rozhodnutí závisí na řešení otázky hmotného práva, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, a to otázky aplikace § 171 odst. 2 z. o. k. při podřízení se obchodní společnosti zákonu o obchodních korporacích jako celku postupem dle § 777 odst. 5 z. o. k.
7. Dovolatelka vyjadřuje přesvědčení, že nová právní úprava „nepřináší takové změny, které by vyžadovaly postupovat při rozhodování o změně společenské smlouvy podle § 171 odst. 2 z. o. k.“ K přijetí rozhodnutí valné hromady proto v projednávané věci stačily hlasy přítomných společníků.

III.

Přípustnost dovolání

8. Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř., neboť napadené usnesení závisí na vyřešení dovolatelkou

otevřené otázky, v rozhodování dovolacího soudu dosud neřešené.

IV. Důvodnost dovolání

9. Podle § 171 odst. 2 z. o. k. se k přijetí rozhodnutí o změně společenské smlouvy, kterým se zasahuje do práv nebo povinností pouze některých společníků, vyžaduje jejich souhlas. Zasahuje-li se změnou společenské smlouvy do práv a povinností všech společníků, vyžaduje se souhlas všech společníků.

Podle § 777 z. o. k. se má za to, že obsahem společenských smluv obchodních korporací, které vznikly před účinností tohoto zákona, jsou i dosavadní ustanovení obchodního zákoníku, která upravovala práva a povinnosti společníků, pokud nejsou v rozporu s donucujícími ustanoveními tohoto zákona nebo se od nich společníci neodchýlili ve společenské smlouvě (odstavec čtvrtý). Obchodní korporace uvedené v odstavci 4 se mohou nejpozději do 2 let ode dne účinnosti tohoto zákona změnou svých společenských smluv podřídít tomuto zákonu jako celku. Údaj o tom zapíše obchodní korporace do obchodního rejstříku. Změna společenské smlouvy nabývá v tomto případě účinnosti až zveřejněním zápisu o podřízení se tomuto zákonu jako celku v obchodním rejstříku (odstavec pátý).

Výkladem ustanovení § 777 odst. 4 a 5 z. o. k. se Nejvyšší soud zabýval již ve stanovisku občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 1. 2015, [Cpjn 204/2015](#), uveřejněném pod č. 31/2016 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 31/2016“), pod bodem I.

V něm vysvětlil, že § 777 odst. 4 z. o. k. upravuje výjimku z pravidla zakotveného v § 775 z. o. k. (podle něhož se obchodní korporace a jejich vnitřní poměry s účinností od 1. 1. 2014 řídí zákonem o obchodních korporacích), a to pro práva a povinnosti společníků obchodních korporací vzniklých před 1. lednem 2014. Označené ustanovení je projevem respektu zákonodárce ke smluvní autonomii společníků. Práva a povinnosti společníků těch obchodních korporací, které do zakladatelských právních jednání „neopsaly“ zákonnou úpravu práv a povinností společníků ze zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku (dále též jen „obch. zák.“) [bez ohledu na to, zda se společníci od ní odchýlit nechtěli či nemohli], spoléhající se na znění zákona, se tak i nadále řídí stejnými pravidly, která pro ně platila do 31. 12. 2013. Nově však již nejde o pravidla zákonná, ale – díky právní domněnce upravené v § 777 odst. 4 z. o. k. – o pravidla smluvní. Předpokladem je, že tato pravidla neodporují donucujícím ustanovením zákona o obchodních korporacích.

Ustanovení § 777 odst. 4 z. o. k. se nedotýká statusových otázek, jako například vymezení jednotlivých orgánů obchodních korporací a jejich působnosti, rozhodování orgánů (tj. zejména svolání, usnášeníschopnosti, hlasovacích většin, osvědčování rozhodnutí veřejnou listinou) atd. Ty se řídí od 1. 1. 2014 zákonem o obchodních korporacích (§ 775 z. o. k.).

10. Podřídí-li se obchodní korporace vzniklá před 1. lednem 2014 postupem podle § 777 odst. 5 z. o. k. zákonu o obchodních korporacích jako celku, přestávají být ustanovení obchodního zákoníku uvedená v § 777 odst. 4 z. o. k. „součástí“ jejího zakladatelského právního jednání. Změna zakladatelského právního jednání spočívající v podřízení obchodní korporace zákonu o obchodních korporacích jako celku je účinná od zveřejnění zápisu o podřízení se do obchodního rejstříku, tj. ode dne, kdy je zápis této změny uveřejněn v obchodním rejstříku způsobem umožňujícím dálkový přístup podle zákona o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob (§ 776 odst. 1 z. o. k., § 13 odst. 1 a § 16 odst. 1 nařízení vlády č. 351/2013 Sb. a § 3 zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, dále též jen „z. v. r.“) [viz R 31/2016, bod I., odst. 3 a 4).

11. Jinými slovy, jediným důsledkem podřízení obchodní korporace zákonu o obchodních korporacích (pro které se v odborné literatuře vžilo označení „generální opt-in“) je, že se nadále (od účinnosti této změny zakladatelského právního jednání) neuplatní domněnka zakotvená (pro korporace vzniklé před 1. lednem 2014) v § 777 odst. 4 z. o. k.

12. K podřízení obchodní korporace zákonu o obchodních korporacích jako celku dochází změnou zakladatelského právního jednání. Ustanovení § 777 odst. 5 z. o. k. pro tuto změnu sice stanoví lhůtu dvou let od účinnosti zákona o obchodních korporacích (tj. od 1. 1. 2014), nicméně – jak Nejvyšší soud uvedl již v R 31/2016, bodu I., odst. 4 – jde (s ohledem na shora popsanou podstatu změny společenské smlouvy podle § 777 odst. 5 z. o. k.) toliko o lhůtu pořádkovou, s jejímž marným uplynutím není spojen zánik možnosti obchodní korporace provést „generální opt-in“. I po 1. lednu 2016 tedy společnosti, které chtějí (jednoznačně) vyloučit domněnku upravenou v § 777 odst. 4 z. o. k., mohou postupovat podle § 777 odst. 5 z. o. k.

13. Odvolacímu soudu lze přisvědčit potud, že změna společenské smlouvy společnosti s ručením omezeným předvídaná v § 777 odst. 5 z. o. k. může zasáhnout do práv a povinností všech společníků, neboť zákon o obchodních korporacích upravuje částečně některá práva a povinnosti společníků odlišně, než jak to činil obchodní zákoník (viz např. odvolacím soudem přílehlavě uváděná ustanovení § 115 obch. zák. a § 207 a § 208 z. o. k., jde-li o převoditelnost podílu na jiného společníka či na třetí osobu). Rozhoduje-li v takovém případě o změně společenské smlouvy valná hromada, tedy není-li společenská smlouva měněna dohodou všech společníků (viz zejména § 147 odst. 1 z. o. k.), je k přijetí usnesení valné hromady třeba souhlasu všech společníků podle § 171 odst. 2 in fine z. o. k.

14. Odpověď na otázku, zda tzv. „generální opt-in“ bude mít věcný dopad na práva a povinnosti všech společníků, však závisí na obsahu společenské smlouvy dotčené společnosti. Určuje-li např. společenská smlouva výslovně, že podíl lze převést na jiného společníka i na třetí osobu se souhlasem valné hromady, nedojde v důsledku postupu podle § 777 odst. 5 z. o. k. k zásahu do práv a povinností společníků, jde-li o převoditelnost podílů (odlišnost dispozitivní úpravy § 115 odst. 1 a 2 obch. zák. na straně jedné a § 207 odst. 1 a § 208 odst. 1 z. o. k. na straně druhé se v poměrech takové společnosti nepromítne). Jinými slovy, závěr, podle něhož změna společenské smlouvy předvídaná v § 777 odst. 5 z. o. k. zasáhne do práv a povinností všech společníků, nelze učinit bez posouzení obsahu společenské smlouvy dotčené společnosti. Přitom nedojde-li k zásahu do práv a povinností všech společníků, není ke změně společenské smlouvy nezbytný souhlas všech společníků podle § 171 odst. 2 in fine z. o. k. V takovém případě (nejsou-li dány ani důvody pro aplikaci § 171 odst. 2 věty první z. o. k.) postačí souhlas alespoň dvou třetin hlasů všech společníků podle § 171 odst. 1 písm. a) z. o. k., nepožaduje-li společenská smlouva vyšší většinu.

15. Závěr odvolacího soudu, podle něhož je k usnesení valné hromady o změně společenské smlouvy podle § 777 odst. 5 z. o. k. vždy (bez ohledu na poměry konkrétní společnosti, resp. na obsah její společenské smlouvy) nutný souhlas všech společníků podle § 171 odst. 2 in fine z. o. k., tudíž není správný.

16. Napadené rozhodnutí však neobstojí i z dalšího důvodu.

17. Podle § 191 odst. 1 z. o. k. každý společník, jednatel, člen dozorčí rady, je-li zřízena, nebo likvidátor se může v mezích tohoto ustanovení dovolávat neplatnosti usnesení valné hromady podle ustanovení občanského zákoníku o neplatnosti usnesení členské schůze spolku pro rozpor s právními předpisy nebo společenskou smlouvou. Bylo-li rozhodnuto mimo valnou hromadu nebo bylo-li rozhodnutí valné hromady přijato dodatečně, právo podat návrh zanikne uplynutím 3 měsíců ode dne, kdy se navrhovatel dozvěděl nebo mohl dozvědět o přijetí rozhodnutí podle § 174 odst. 3 nebo § 177, nejdéle však uplynutím 1 roku od přijetí tohoto rozhodnutí. Totéž platí, rozhodl-li v působnosti valné hromady jediný společník.

18. Podle § 192 odst. 1 z. o. k. nebylo-li právo podle § 191 uplatněno v zákonné lhůtě, případně nebylo-li návrhu na vyslovení neplatnosti vyhověno, nelze platnost usnesení valné hromady již přezkoumávat, ledaže jiný právní předpis stanoví jinak.

19. Z ustálené judikatury Nejvyššího soudu, přijaté při výkladu právní úpravy účinné do 31. 12. 2013, se podává, že případný nedostatek usnášéníschopnosti valné hromady či nedostatečný počet hlasů, odevzdaných pro přijetí usnesení valné hromady, je zásadně důvodem neplatnosti (a nikoliv nicotnosti) usnesení valné hromady, přičemž platnost usnesení valné hromady společnosti s ručením omezeným lze přezkoumat zásadně pouze v řízení zahájeném návrhem podle § 131 odst. 1 obch. zák., popř. v rejstříkovém řízení, ve kterém soud rozhoduje o povolení zápisu skutečnosti založené usnesením valné hromady do obchodního rejstříku (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 5. 2007, sp. zn. [29 Odo 1502/2005](#), ze dne 20. 11. 2008, sp. zn. [29 Cdo 2964/2007](#), či ze dne 20. 6. 2013, sp. zn. [29 Cdo 4221/2011](#)).

20. Závěr, podle kterého je případný nedostatek usnášéníschopnosti valné hromady či nedostatečný počet hlasů, odevzdaných pro přijetí usnesení valné hromady, zásadně důvodem neplatnosti usnesení valné hromady, a nikoliv vadou, pro kterou se na takové usnesení hledí, jako by nebylo přijato (srov. zejména § 45 odst. 1 a 2 z. o. k.), se prosadí i v poměrech právní úpravy účinné od 1. ledna 2014 (shodně srov. v teorii např. Štenglová, I.: Souhlas všech společníků či členů – co tím zákon myslí? Právní rozhledy číslo 6, ročník 2015).

21. Zákon o obchodních korporacích – oproti obchodnímu zákoníku (srov. § 131 odst. 8 obch. zák.) – neumožňuje rejstříkovému soudu přezkoumat platnost usnesení valné hromady v rejstříkovém řízení, ve kterém soud rozhoduje o povolení zápisu skutečnosti založené usnesením valné hromady do obchodního rejstříku (srov. § 192 odst. 1 z. o. k.). Úpravu obdobnou ustanovení § 131 odst. 8 obch. zák. přitom neobsahuje ani zákon o veřejných rejstřících fyzických a právnických osob (a není tudíž jiným právním předpisem předvídaným § 192 odst. 1 z. o. k.).

22. Z řečeného se podává, že rejstříkovému soudu nepřísluší v rejstříkovém řízení posuzovat platnost usnesení valné hromady společnosti s ručením omezeným, a to ani v řízení o povolení zápisu skutečnosti založené usnesením valné hromady do obchodního rejstříku. Naopak k vadám, pro které se na usnesení valné hromady hledí, jako by nebylo přijato (srov. zejména § 45 odst. 1 a 2 z. o. k. a § 245 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku), rejstříkový soud přihlédnout musí.

23. Specifická situace může nastat v případě, že usnesení valné hromady, zakládající skutečnost, která se zapisuje do obchodního rejstříku, musí být (ex lege) osvědčeno notářským zápisem podle § 80a a násl. zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád). Bez ohledu na to, jaké důsledky má absence notářského zápisu v konkrétním případě pro platnost usnesení valné hromady, nedoloží-li navrhovatel rejstříkovému soudu (přes výzvu podle § 88 z. v. r.) notářský zápis osvědčující přijaté usnesení valné hromady, rejstříkový soud návrh na zápis odmítne podle § 86 písm. e) z. v. r.

24. Promítnuto do poměrů projednávané věci, v níž dovolatelka k návrhu připojila (mimo jiné) i notářský zápis o usnesení valné hromady podle § 80a a násl. notářského řádu, v němž notář neučinil žádnou výhradu podle § 80b odst. 1 písm. k) notářského řádu (z níž by plynulo, že pro usnesení valné hromady nebyl odevzdán dostatečný počet hlasů) a z něhož vyplývá, že usnesení valné hromady dovolatelky o změně společenské smlouvy podle § 777 odst. 5 z. o. k. bylo přijato, rejstříkový soud (ani soud odvolací) nemohl přezkoumávat, zda byl pro usnesení o změně společenské smlouvy podle § 777 odst. 5 z. o. k. odevzdán dostatečný počet hlasů.

25. Z výše uvedených důvodů Nejvyšší soud, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.) usnesení odvolacího soudu podle § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil. Důvody, pro které nemohlo obstát rozhodnutí odvolacího soudu, dopadají i na usnesení soudu prvního stupně; Nejvyšší soud

proto zrušil i je a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.).